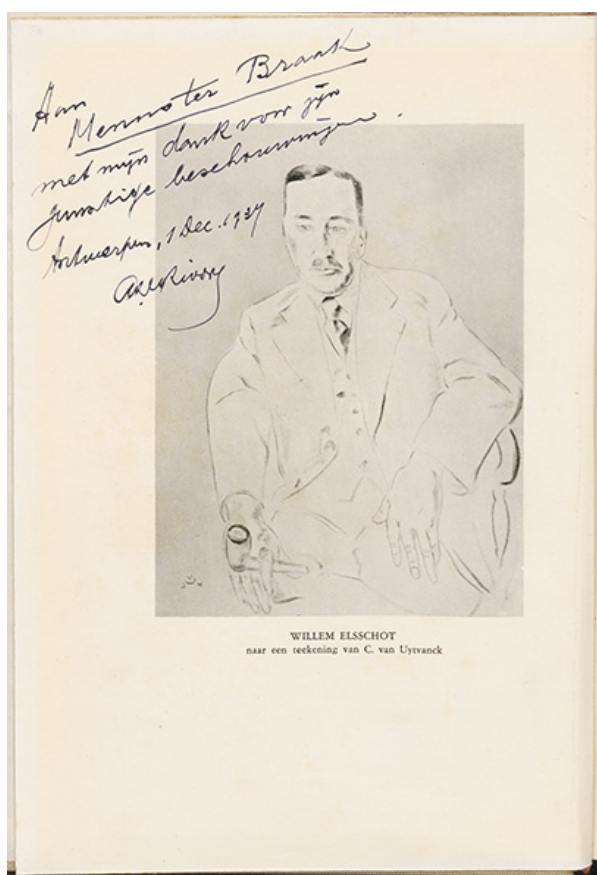

Twintig boeken uit de bibliotheek van Menno ter Braak

Tentoonstelling Universitaire Bibliotheken Leiden, 31 mei 2016

Redactie: Anton van der Lem

Universiteit Leiden

2018

INHOUD

Inleiding.....	4
Catalogus	6
Colofon.....	48

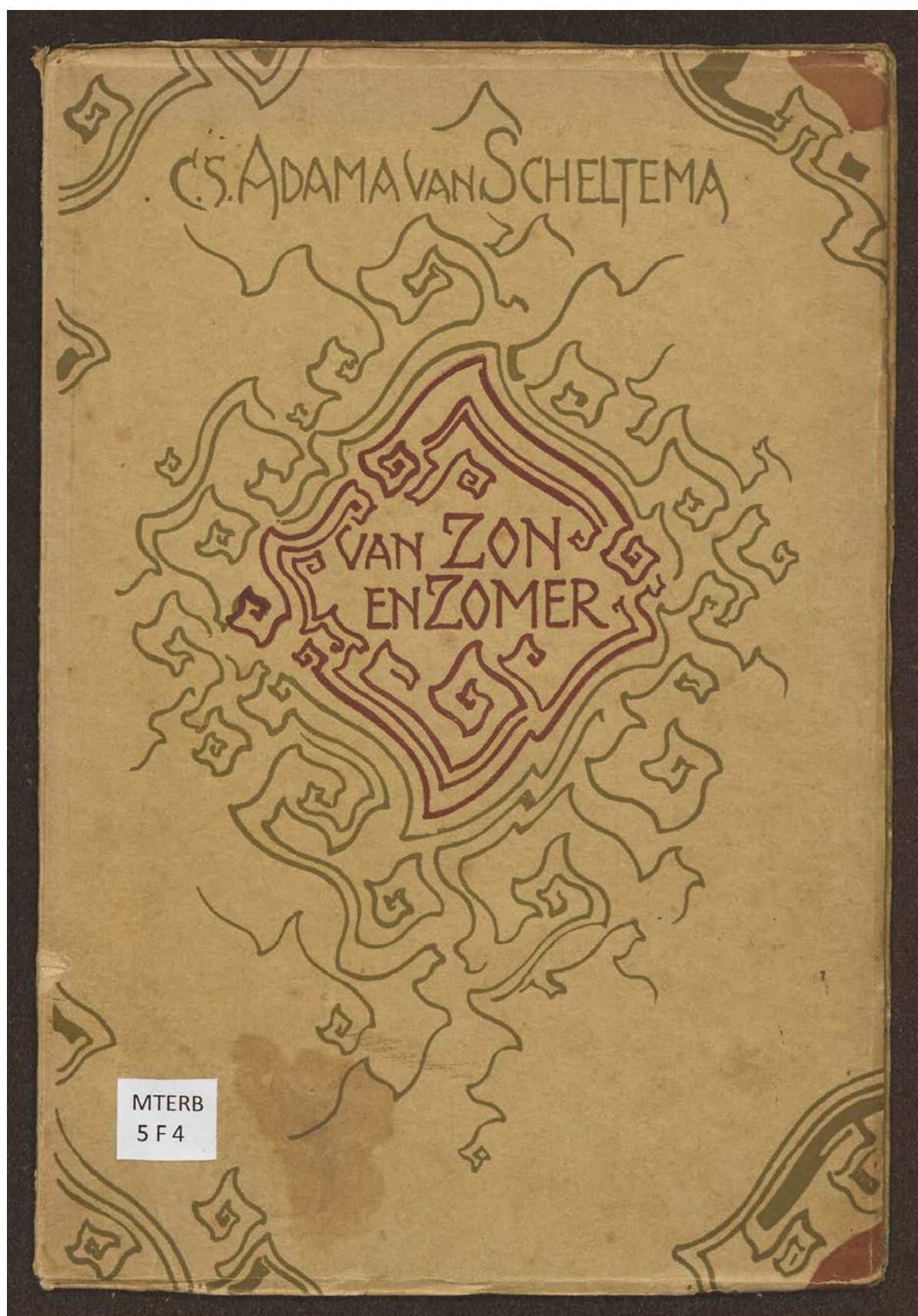
Inleiding

De verwerving van de bibliotheek van Menno ter Braak mag gerust een staaltje van spectaculaire samenwerking worden genoemd. Van het benodigde eindbedrag betaalden de Universiteitsbibliotheek en de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden elk één derde. Het laatste derde deel moest door het publiek worden opgebracht. Door u! Via lijsten met boektitels op het terrein van de Nederlandse en buitenlandse letterkunde, filosofie en geschiedenis konden liefhebbers hun eigen boek adopteren, het boek van hun voorkeur. Het minimumbedrag bedroeg 25 euro, maar hoger mocht ook. Binnen een half jaar was het nog resterende bedrag bijeengebracht, meest door particulieren, maar ook door enkele stichtingen of verenigingen.

Zo'n twintig begunstigers, uit Vlaanderen en Nederland, waren bereid om in enkele woorden vast te leggen wat hun motivatie was om nu juist dát boek te kiezen. Die twintig boeken geven een mooie dwarsdoorsnede door het geheel van de collectie van Menno ter Braak. Over de verdere geschiedenis van de bibliotheek kunt u meer vinden in de collectiebeschrijving. Alle boeken uit de collectie van Menno ter Braak kunt u ter inzage aanvragen in de Leeszaal Bijzondere Collecties.

Anton van der Lem

Catalogus

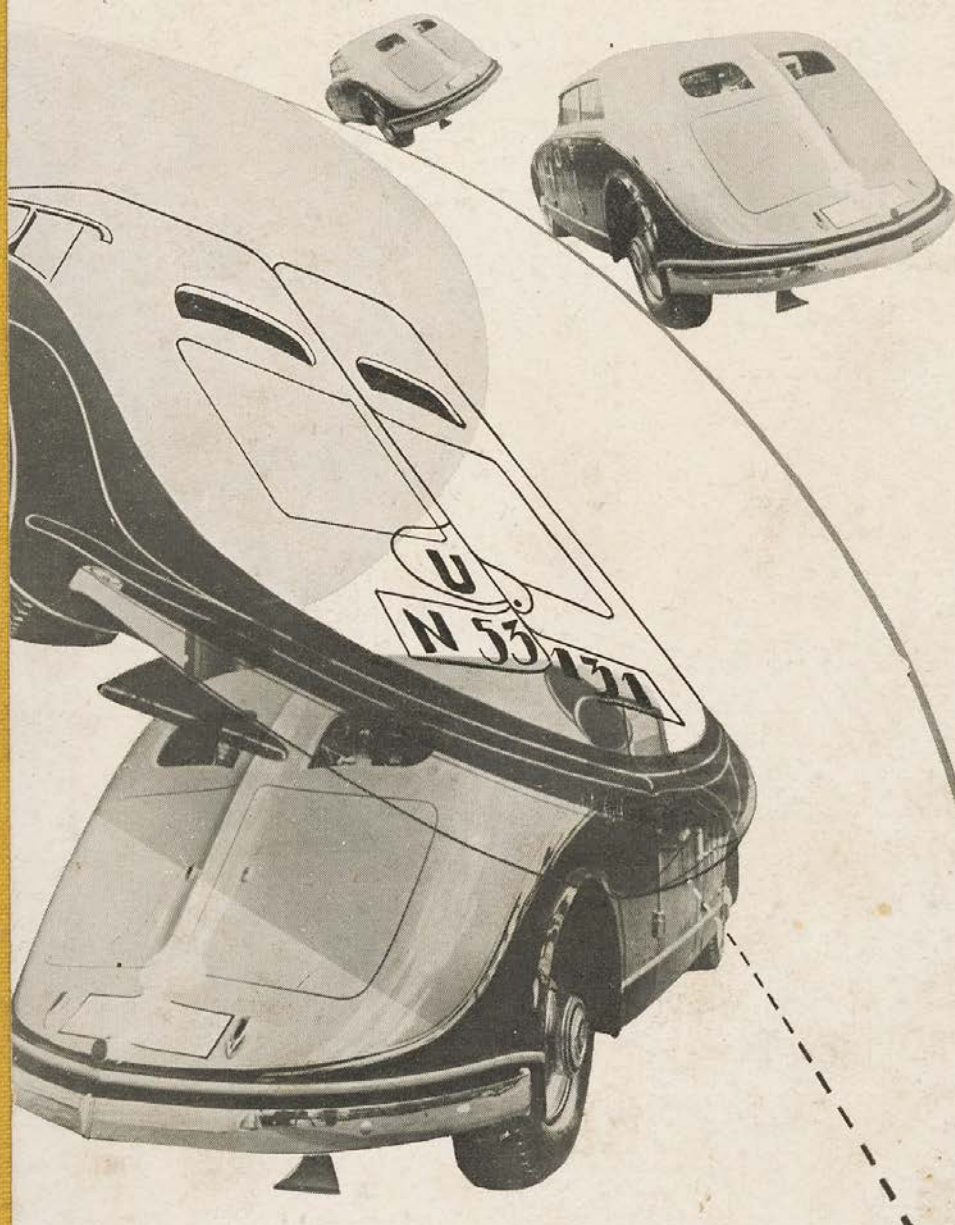
1 | Van zon en zomer — Ton Harmsen

“Zoals iedere privébibliotheek bevat die van Menno ter Braak boeken die je er niet in zou verwachten, die misschien wat uit de toon vallen. Ik vind het bijzonder dat hij drie bundels van Adama van Scheltema bezat, een gematigd-socialistische dichter die hoop en melancholie prachtig wist te combineren. Van zon en zomer is een herdruk waarin de toonzettingen van de gedichten in een bijlage worden genoemd; zij zijn gemaakt om gezongen te worden. De bundel bevat gedichten als ‘De zingende dagdief’, ‘De moedeloze en zijn schaduw’ en ‘Melancholische monoloog’. Levende lyriek dus, die Ter Braak niet gewaardeerd heeft om de volkse inhoud, maar wel om zijn oprechte eenvoud en persoonlijke uitstraling.”

C.S. Adama van Scheltema, *Van zon en zomer*. Rotterdam 1921. [MTERB 5 F 4]

knorrende beesten

F. BORDEWIJK

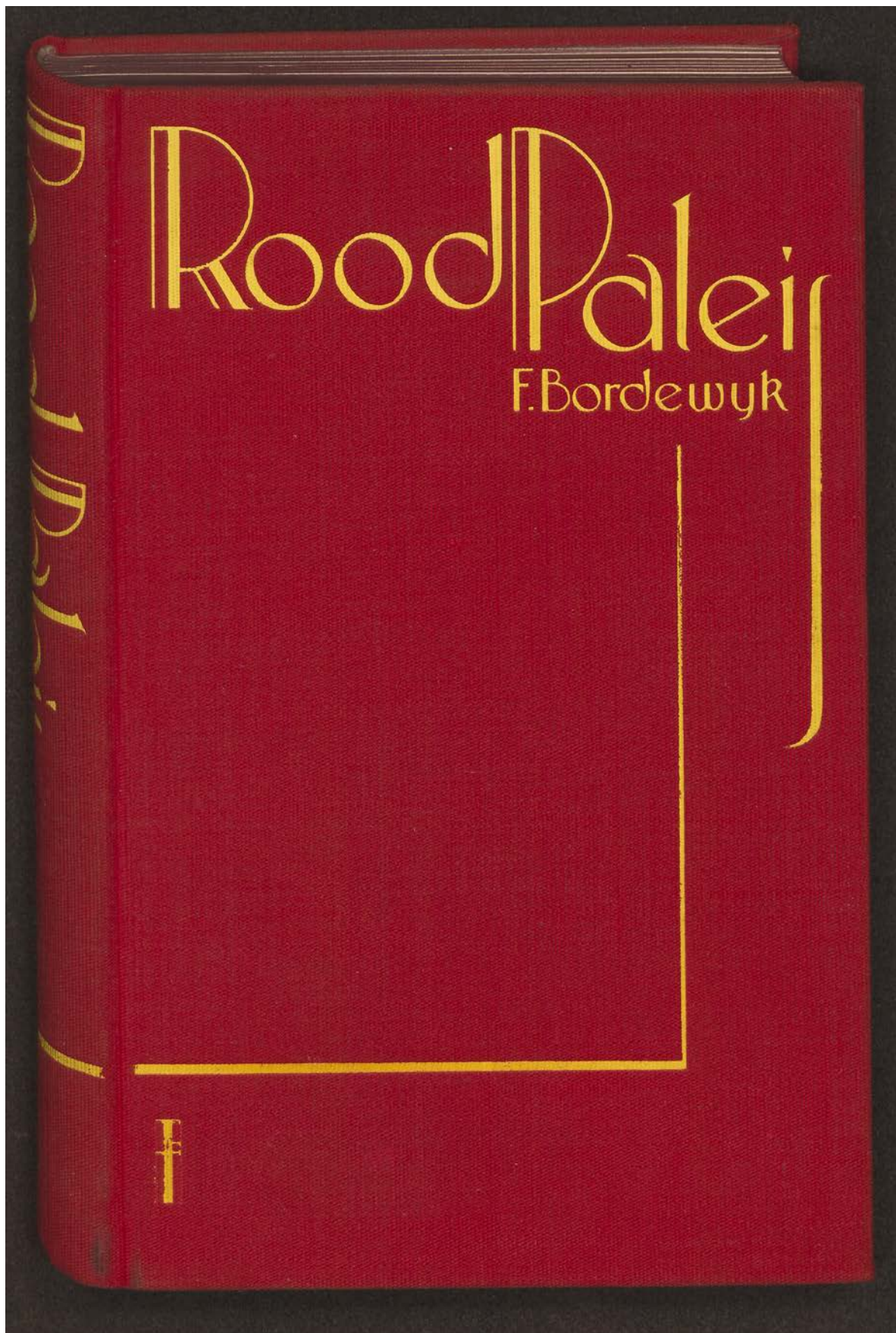
kees strooband knippen

2 | Knorrende beesten — Hans Anten

“Menno ter Braak heeft *Knorrende beesten*, Bordewijks tweede roman, nimmer besproken. Met deze adoptie refereer ik aan de rol die Ter Braak speelde in de contemporaine ontvangst van Bordewijks tegendraads proza. Met de romans *Blokken* (1931), *Bint* (1934), *Rood paleis* (1936) en de verhalenbundel *De wingerdrank* (1937), is *Knorrende beesten* een proeve van Bordewijks modernisme, de ‘nieuwe richting’ die hij in 1931 insloeg. Eind 1934 formuleerde Bordewijk in het Haagse dagblad *Het Vaderland* voor het eerst de poëtische principes die ten grondslag liggen aan dat proza – ‘Versobering, verstrakking zal een eis zijn’ – en wel in zijn antwoord op de door redacteur *Kunst en Letteren* Ter Braak (en G.H. ’s-Gravesande) georganiseerde enquête over onder- en overschatting in de Nederlandse literatuur.

“Het meest controversieel was *Bint*. In tal van scheldkritieken werd Bordewijk verweten de werkelijkheid van Nederlandse scholen geweld aan te doen door ‘ploerten en aberraten’ te verheerlijken en een fascistische of nazistische pedagogiek te propageren. In 1935 gaf Ter Braak in *Het Vaderland* twee keer een krachtig antwoord op dergelijke reacties, onder meer door de val van *Bint* te releveren en *Bint* in het perspectief van het fantastische en het groteske te bespreken om zo de onzinnigheid te benadrukken van oordelen gebaseerd op mimetische maatstaven. Dat deed hij niet alleen met een zeer positieve recensie van *Bint*, maar ook expliciet in de minder bekende bijdrage ‘De leugenaar Bordewijk’ (niet in het *Verzameld Werk*).”

F. Bordewijk, *Knorrende beesten*. Utrecht 1933. [MTERB 5 F 26]

3 | *Rood paleis* — Marsha Keja

“De boeken uit een schrijversbibliotheek spreken het meest aan als er gebruikssporen te ontdekken zijn. Menno ter Braak voorzag zijn boeken vaak van een handtekening of een ex libris. Sommige van de auteurs schonken hun boek voorzien van een opdracht. Maar het interessantst zijn de leesnotities die Ter Braak zelf aanbracht in de marge of in de tekst. Dit exemplaar van *Rood paleis* bevat vele aan- en onderstrepingen, die vooruit wijzen naar de recensie die hij voor *Het Vaderland* zou schrijven: ‘Einde der eeuw. De objectiviteit van Bordewijks fantasie’, 27 december 1936. Op een van de achterste schutbladen heeft Ter Braak steekwoorden geschreven, die de bouwstenen van de recensie lijken te zijn. Ter Braak ergerde zich aan de ‘enorme woorden’ die Bordewijk gebruikte: ‘Het is opvallend, zooveel enorme woorden als er in dezen roman voorkomen; men ontmoet een “formidabelen” hond, een “schurftigen dokter”, die “schrikwekkend” voor de deur van het bordeel placht te staan, een auto, die “geweldig” wegrijdt, het “groote en hevige gelaat” van mevrouw Doom, de “cascaden vet” van den bordeelportier, drankhuizen “bloedrood begordijnd”, zelfs een “machtige” pensionnaire, “uitgezakt in zwaar vetweefsel tot het amorfe van een mislukten pudding”, etc. etc.’ Al deze woorden onderstreepte Ter Braak in zijn exemplaar van het boek. Maar de kwalificatie ‘nonsens’ die hij schreef naast de gedachte van een van de hoofdpersonen, zwakte hij in de recensie wat af tot ‘opzettelijk en onecht’.”

F. Bordewijk, *Rood paleis*. Rotterdam 1936. [MTERB 5 F 29]

4 | De absolute film — Kasper van Ommen

“Tijdens mijn studie kunstgeschiedenis aan de Universiteit Leiden kocht ik op een boekenveiling bij Burgersdijk & Niermans de serie *Monografieën over filmkunst*. Deels was de aankoop ingegeven door de aantrekkelijke omslagen die Piet Zwart voor de deeltjes had ontworpen, maar ook omdat ik in de geschiedenis van de film geïnteresseerd was geraakt door de inspirerende colleges filmgeschiedenis van Nico Brederoo (1942-2000). Tijdens de colleges viel geregeld de naam van Menno ter Braak en de stimulerende rol die hij had vervuld voor de introductie van de artistieke film in Nederland.

“Een van de monografieën werd geschreven door Ter Braak en handelt over *De absolute film*. Ter Braak beschouwde de film ‘als kunstwerken of als moderne experimenten van betekenis’. Omdat dergelijke films doorgaans uit de bioscopen werden geweerd, besloot Ter Braak samen met Hendrik Scholte en L.J. Jordaan de Nederlandsche Filmliga op te richten. Ter Braak maakte van 1927 tot 1932 deel uit van het hoofdbestuur als secretaris-penningmeester. Van het tijdschrift *Filmliga* was hij redacteur en medewerker. Naast het vertonen van films zette Ter Braak zich ook in voor het medium met het schrijven van een aantal belangrijke publicaties over het onderwerp. Naast *De absolute film* publiceerde hij artikelen in *Filmliga* en in het ‘pamflet’ *Cinema militans* (Utrecht: De Gemeenschap, 1929).

“Uiteraard maken de *Monografieën over filmkunst* deel uit van de bibliotheek van Ter Braak. Van een aantal deeltjes bezat hij zelfs meer exemplaren. Wat was er nu aardiger dan de belangrijke rol die Ter Braak heeft gespeeld in de emancipatie van de film als zelfstandig kunstwerk te onderstrepen door het door hem geschreven deeltje over *De absolute film* te adopteren? Tegelijkertijd is het een eerbetoon aan Nico Brederoo die mij heeft weten te interesseren voor de avant-garde film en de filmgeschiedenis.”

Menno ter Braak, *De absolute film*. Rotterdam 1931. [MTERB 8 G 1: 8]

5 | Hedendaagsch fetischisme — Floor Kist

“In mooie taalkundige beschouwingen pleegt Carry van Bruggen in dit boek uit 1925 verzet tegen de taalgeleerden zoals Karel van het Reve dat in zijn Huizinga-lezing van 1978 tegen de literatuurwetenschappers zou gaan doen. Zij geeft prachtige voorbeelden van de grilligheid en het gebrek aan logica in onze taal. Voor mij blijft dan ook de vraag of onze eis dat vluchtelingen snel Nederlands leren, niet te dicht in de buurt komt van wat de Amerikaanse grondwet zo mooi noemt: *cruel and unusual punishment*.”

Carry van Bruggen, *Hedendaagsch fetischisme*. Amsterdam 1925. [MTERB 5 E 4]

SCHADUW EN WATER

VERZEN VAN CLARA EGGINK

Menno ter Braak

1
34

DVB

6 | Schaduw en water — Mienieke Hage

“De eerste keer dat ik de naam Clara Eggink hoorde, was tijdens de les Nederlands op het Dalton Lyceum in Den Haag, toen de leraar twee schaatsgedichten voordroeg. ‘Glad en wijd ligt het ijs in een veeg wit en grijs’; je hoorde de krachtige slagen van de schaatser. Het gedicht was van Clara Eggink en sprak mij zeer aan. Het andere gedicht zat vol krullen en zwieren en kon mij minder boeien en zo weet ik niet eens meer wie de dichter was.

“In 1977 kwam ik bij Joop Sweris in De Boeckhalle werken. Joop kocht regelmatig boeken in bij Clara Eggink. In de jaren ’80 vergezelde ik hem zo nu en dan op zijn reizen naar Den Haag. De taakverdeling was helder: ik stond op de trap en gaf stuk voor stuk boeken aan Clara. Het was aan haar om te besluiten of de boeken moesten blijven (terug naar mij), of nog even nadenken (op een stapeltje) of aan Joop voor de verkoop. Zo kwam de hele Nederlandse literatuur van het Interbellum – in eerste druk en vaak met opdracht– aan mij voorbij. Dat was indrukwekkend.”

Clara Eggink, *Schaduw en water. Verzen*. Amsterdam 1934. [MTERB 5 C 29]

Das Bürgertum als Ganzes ist in dieser Zeit von dem Druck der absolutistisch-ständischen Gesellschafts-Verfassung befreit. Sowohl der bürgerliche Mann, wie die bürgerliche Frau ist nun all der äußeren Zwänge, denen sie als zweitrangige Menschen in der ständischen Gesellschaft unterworfen waren, enthoben. Aber die Handels- und Geldverflechtung, deren Fortschritt ihnen die gesellschaftliche Stärke zur Befreiung gegeben hatte, ist gewachsen. In dieser Hinsicht ist auch die gesellschaftliche Gebundenheit des Einzelnen stärker als zuvor. Das Schema der Selbstzwänge, das den Menschen der bürgerlichen Gesellschaft im Zusammenhang mit ihrer Berufsarbeit auferlegt wird, ist in mancher Hinsicht von dem Schema, nach dem die höfischen Funktionen den Triebhaushalt modellieren, verschieden. Aber für viele Seiten des Affekthaushalts ist jedenfalls der Selbstzwang, den die bürgerlichen Funktionen, den vor allem das Geschäftsleben verlangt und produziert, noch stärker als der, den die höfischen Funktionen erforderten. Warum der Stand der gesellschaftlichen Entwicklung, warum, genauer gesagt, die Berufsarbeit, die mit dem Aufstieg des Bürgertums zur allgemeinen Lebensform wird, gerade eine besonders strenge Disziplinierung der Sexualität notwendig machte, ist eine Frage für sich. Die Verbindungslinien zwischen der spezifischen Modellierung des Triebhaushalts und dem Gesellschaftsaufbau des 19. Jahrhunderts müssen hier beiseite bleiben. Jedenfalls erscheint vom Standard der bürgerlichen Gesellschaft die Regelung der Sexualität und die Eheform, wie sie in der höfischen Gesellschaft vorherrscht, als äußerst lax. Die gesellschaftliche Meinung verurteilt nun ganz streng jede außereheliche Beziehung der Geschlechter; allerdings ist hier zum Unterschied von der höfischen Gesellschaft zunächst wieder die gesellschaftliche Stärke des Mannes größer als die der Frau, und das Durchbrechen des Tabus der außerehelichen Beziehung durch den Mann wird daher meist nachsichtiger beurteilt als das entsprechende Vergehen der Frau. Beider Durchbrüche aber müssen aus

7 | Über den Prozeß der Zivilisation — Léon Hanssen

“De joodse Duits-Britse intellectueel Norbert Elias (1897-1990) behoort tot de belangrijkste sociologen van de twintigste eeuw. Menno ter Braak komt de eer toe de baanbrekende betekenis van diens hoofdwerk *Über den Prozeß der Zivilisation* als eerste in Nederland te hebben onderkend. Hij wijdde een grote beschouwing aan het eerste deel in *Het Vaderland* en legde daarmee de basis voor de vruchtbare receptie van het werk van Elias alhier.

“Ter Braak moet het recensie-exemplaar van *Über den Prozeß der Zivilisation* tijdens de Europese crisis rond het Poolse Danzig in augustus 1939 hebben ontvangen. Hij refereert in de aanhef van zijn bespreking, die vier dagen voor het uitbreken van de oorlog in de krant verscheen, aan deze situatie: ‘In deze crisisdagen, die langzamerhand met de seizoenen komen, terwijl men hoopt, dat ze ook weer met de seizoenen zullen gàn, is er alle reden, om weer eens na te denken over het begrip beschaving.’

“Ter Braak besprak alleen het eerste deel van Elias’ studie, waarin in het bijzonder de psychische aspecten en gedragskwesties van het beschavingsproces aan de orde komen. Hij ontving een half jaar later ook het tweede deel en hij heeft dit gelezen, zoals blijkt uit aandachtstreepjes en aantekeningen, maar hij kwam er door zijn vroegtijdige dood niet meer toe het in *Het Vaderland* te recenseren.”

Norbert Elias, *Über den Prozeß der Zivilisation*. Basel 1929. [MTERB 2 F 15]

Van Menno ter Braak
De schrijver
C. de Rover
(W. Elsschot)

VAN WILLEM ELSSCHOT VERSCHEEN BIJ
VAN DISHOECK:

VILLA DES ROSES / EEN ROMAN / TWEEDE DRUK
EEN ONTGOOCHELING / EENE NOVELLE

8 | De verlossing — Willem Elsschot-Genootschap, Antwerpen

“In zijn essay ‘Willem Elsschot en de Idee’ (1937) zette Menno ter Braak zijn eigen voorkeuren af tegen die van Jan Greshoff: ‘Wanneer hij tussen Elsschots twee “vroegere” werken, *Villa des Roses* en *De Verlossing*, moet kiezen, kiest hij *Villa des Roses*, terwijl ik geen moment aarzel en mijn stem uitbreng op *De Verlossing*.’ Die keuze zal verklaren waarom Elsschot ooit een exemplaar van *De Verlossing* met opdracht aan Ter Braak toestuurde. Greshoffs preferentie voor *Villa des Roses* (1913) zag Ter Braak als een keuze voor de realistische weergave van het alledaagse leven, terwijl hij zelf koos voor de wereld van *De Verlossing* (1921), met ideeën *larger than life* zoals hij die ook terugvond bij de figuur van Boorman in *Lijmen* (1924). Op die manier vormt deze vroege roman een tussenstap naar Ter Braaks aansporing aan Elsschot om Boorman opnieuw ten tonele te voeren in *Het Been* (1938). Reden genoeg voor het Willem Elsschot Genootschap om zijn exemplaar van *De Verlossing* te adopteren.”

Willem Elsschot, *De verlossing*. Bussum 1921. [MTERB 5 B 3]

Aan
Menno ter Braak
met mijn dank voor zijn
gunstige beschouwingen.
Schiedamschen, 1 Dec. 1927
A. Elsschot

WILLEM ELSSCHOT
naar een tekening van C. van Uytvanck

9 | Pensioen — Willem Elsschot-Genootschap, Antwerpen

“1937 is een doorbraakjaar voor Willem Elsschot. Dan verschijnt de voorpublicatie van zijn roman *Pensioen* in het bijna volledig aan hem gewijde julinummer van *Groot Nederland*, begeleid door klassiek geworden essays van onder anderen Menno ter Braak. Een paar maanden later publiceert Van Kampen de roman in boekvorm en wordt hij bekroond met de Prijs der Vlaamsche Provinciën. Elsschot ‘genoot van zijn nieuwe roem en stuurde kwistig presentexemplaren van de boekuitgave van *Pensioen* rond’, zegt zijn biograaf Vic van de Reijt. Een daarvan ging naar Menno ter Braak, ‘met mijn dank voor zijn gunstige beschouwingen’. Het Willem Elsschot Genootschap zet die dank graag postuum kracht bij door Ter Braaks exemplaar van *Pensioen* te adopteren.”

Willem Elsschot, *Pensioen*. Amsterdam 1937. [MTERB 5 B 1]

Aan Menno ter Braak

Zijn dankbare

Ass. Rind

2 nov. 1938

10 | Het been — Fokas Holthuis

“Dit is hét exemplaar van *Het been* omdat het in druk door de schrijver Willem Elsschot en in handschrift door de vriend Alfons De Ridder aan Ter Braak werd opgedragen, die er bovendien een inleiding voor schreef. Hoeveel dieper kun je in een exemplaar kruipen?”

Willem Elsschot, *Het been*. Amsterdam 1938. [MTERB 5 B 2]

MORIÆ ENCOMIUM
Of de
LOF DER ZOTHEID,
Speelensgewys beschreven
DOOR
ERASMUS VAN ROTTERDAM.

Uit 't Latijn vertaalt
Door F. v. HOOGSTRATEN.

Met Konstplaten,
VERBEELDDE DE
ZOTHEID
En haar
STAATS-GEVOLG.

AMSTERDAM,
VOOR WILHEM LINNIG van KOPPENOL,
op de Roze-gragt. 1700.

11 | Lof der zothed — Paula Koning

“Ter Braak heeft zichtbaar plezier beleefd aan de *Lof der zothed*. Zijn oude druk uit 1700 (in de vertaling door François van Hoogstraten, 1676) verradt intensief gebruik: de katernen hangen los in de band, de losgeraakte illustraties liggen op een stapeltje voorin, en hoe, vraag je je af, ontstond het gaatje middenin pagina 45/6. Eigenlijk zonde om de tekenen van Ter Braaks persoonlijke band met dit doorleefde exemplaar weg te restaureren.

“Natuurlijk kon de *Lof der zothed* niet ontbreken aan het boekenarsenaal van Menno ter Braak. Een paar bladzijden uit dit werk zijn voldoende om te ervaren dat Erasmus in 1511 de meest sprankelende geesteswetenschapper in Europa was. Hij deed wat grote geesten moeten doen: traditionele overtuigingen kritisch bevragen, geest stellen tegenover macht en hij bekommerde zich oprecht om de jeugd. De *Lof der zothed* weerspiegelt Erasmus’ complete programma in vermakelijke vorm.

“Ergens in de loop van de tijd is door al die lossigheid het frontispice verdwenen, maar de tekst heeft niet geleden, de drukinkt is geen schijntje verbleekt. En om de tekst ging het Ter Braak. Aan dat scherpe en gedurfde intellect kon hij zich laven.”

Desiderius Erasmus Roterodamus, *Lof der zothed*. Amsterdam 1700. [MTERB 5 H 29]

FRÉD.-CH. FORBERG

MANUEL
D'ÉROTOLOGIE
CLASSIQUE

(De figuris Veneris)

Texte intégral traduit du latin par
ALCIDE BONNEAU

PARIS
IMPRIMÉ POUR RENÉ BONNEL
16, rue Ravignan, 16
MCMXXXI

12 | De figuris Veneris — Harm-Jan van Dam

“Friedrich Carl Forberg was een groot geleerde, beroemd door dit werk, *De figuris Veneris*, maar nog meer als de eerste uitgever van Panormita's Hermaphroditus. Van dit laatste werk heb ik een heruitgave in mijn kast staan, geschonken door mijn vriend en leermeester J.P. Guépin. Forbergs werk sluit ook aan bij de Latijnse Priapea die ik zelf vertaald heb. Ook deze (minder belangrijke?) Franse vertaling verdient een plaats in de Leidse UB.”

Friedrich Carl Forberg, *De figuris Veneris*. Parijs 1931. [MTERB 2 D 13]

gende Eleatische school, van Xenophanes, Parmenides en Zeno, hadden, de eersten door hun onderzoek naar de elementen der natuur, de laatsten door hun onderzoek naar het Eene en Vele, het geheel en de deelen, naar ruimte, tijd en getal, naar het onderscheid tusschen Wetenschap en Meening, den godsdienst slechts nog onzekerder, elk dogma over de Godheid of de Goden nog te onmogelijker gemaakt.

Zoo stonden de Atheensche dichters ook hierin ver boven velen van de lateren, boven alle grootste burgerlijke dichters op één na. Zij, de burgers van de meest vrije democratie, door geen vreemde volken noch andere klassen overheerscht of bedwongen, waren ook geen onderworpenen aan een God van hun eigen voorstelling.

En dit dogmalooze, dit vrije denken berustte ook weder, zooals ieder duidelijk zien kan, op de economische en politieke vrijheid, op de verhoudingen die wij hebben geschetst ¹⁾.

Al deze economische en politieke oorzaken zijn het, die de Grieksche kunst in het algemeen en de Attische in het bijzonder — want in geen belangrijke Grieksche staat was de democratie zoo sterk als daar — gemaakt hebben tot de hoogste burgerlijke kunst der wereld, tot voorbeeld voor de bourgeoisie van alle volgende eeuwen.

Men heeft dikwijls verbaasd gestaan en staat nog verbaasd over de zuiverheid, de macht en de grootschheid der Grieksche beelden, der tempels, der poëzie. En naar de overlevering waren schilderkunst en muziek niet minder groot dan deze. Men vroeg zich af: hoe is zulk een voortreffelijkheid, in ééne kunst en in alle kunsten tegelijk, mogelijk? De oorzaak is nooit aangegeven kunnen worden.

Voor ons is het raadsel opgelost. De oorzaak ligt in dien grooten gunstigen samenloop van economische en politieke krachten uit het tegenwoordige en uit het verleden. De gunstige economische en politieke verhoudingen hadden zonder twijfel in het verleden de wonder-

¹⁾ Bij de bespreking van den godsdienst in het algemeen zal ingegaan worden op het ondogmatisme van den natuurgodsdienst in het agrarische tijdperk.

!
als of dat
de "op-
lossing"
was!!

13 | De groote dichters — Ton Harmsen en Paula Koning

“Ter Braak heeft deze marxistische analyse van Aeschylus, Dante, Vergilius, Vondel etc. met een mengsel van verbazing en bewondering gelezen: een groot dichter als dogmatisch criticus en socioloog. Gorter schrijft de grote bloei van de Griekse kunst toe aan ‘dien grooten gunstigen samenloop van economische en politieke krachten’ en Ter Braak potloodt in de marge ‘alsof dat een oplossing ware!!’ Alleen al om dat dubbele uitroepteken moet dit exemplaar geconserveerd worden. Een inliggend vel papier met aantekeningen in het handschrift van Ter Braak toont geen bijval maar wel serieuze bestudering. Volgens Gorter zijn Hooft en Bredero hun klasse trouw gebleven en is Vondel overgelopen naar de grote burgerij; met veel onderstrepingen en uitroeptekens kunnen we de mening van Ter Braak hierover volgen.”

Herman Gorter, *De groote dichters*. Amsterdam 1935. [MTERB 5 B 36]

HERFSTTIJ DER MIDDELEEUWEN

STUDIE OVER LEVENS- EN GEDACHTEN-
VORMEN DER VEERTIENDE EN VIJF-
TIENDE EEUW IN FRANKRIJK EN
DE NEDERLANDEN DOOR
J. HUIZINGA

HAARLEM — H. D. TJEENK WILLINK & ZOON — 1919

14 | Herfsttij der Middeleeuwen — Frits van Oostrom

“Ter Braak was ook nog eens mediëvist, en beschouwde Huizinga als zijn gevreesde ‘Leidse papa’. Met hem leefde hij in conflict tussen activistisch literator en afstandelijk geleerde. *Need I say more?*”

J. Huizinga, *Herfsttij der Middeleeuwen*. Haarlem 1919. [MTERB 6 G 1]

J. HUIZINGA
HOLLÄNDISCHE KULTUR
DES SIEBZEHNTEHnten JAHRHUNDERTS

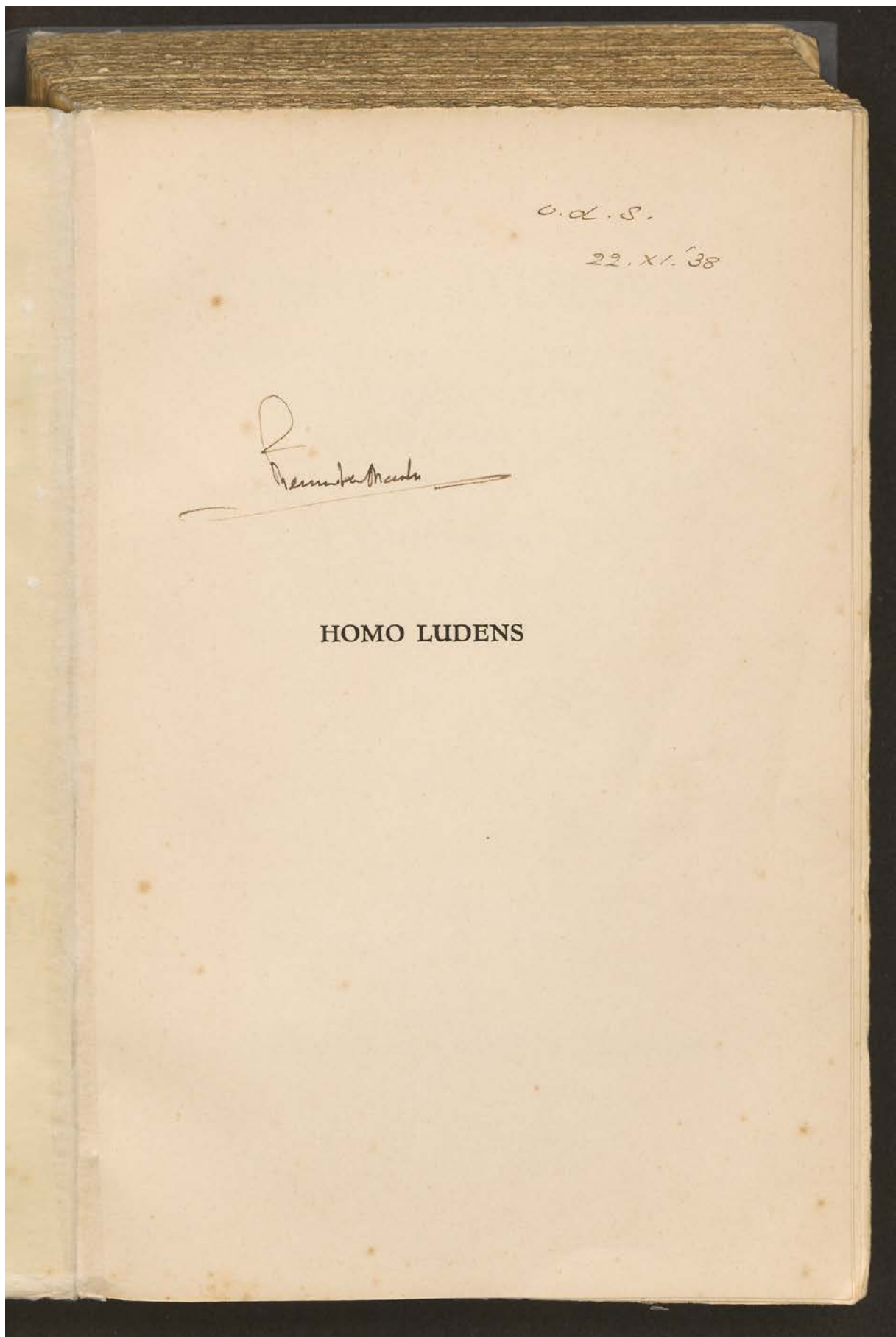

MTERB
6 G 6

15 | Holländische Kultur des siebzehnten Jahrhunderts — Anton van der Lem

“In 1972 zag ik het in de etalage van een boekwinkel liggen: J. Huizinga, *Nederland's beschaving in de zeventiende eeuw*, in een nieuwe editie. Ademloos heb ik het gelezen, opgaande in die alleen maar fraaie voorstelling van ons verleden. Zo zag ik de Nederlandse geschiedenis graag: met zonneschijn en heldere luchten, rijkdom en eenvoud, avontuur en huiselijkheid, strenge principes en vrijheid. Later, toen ik geschiedenis studeerde, heb ik over zijn voorstelling mijn doctoraalscriptie geschreven en weer later mijn proefschrift. Toen leerde ik ook de voorloper van zijn Nederlandse uitgave kennen: de bundeling van drie voordrachten, gehouden in Keulen in 1932. Dit exemplaar van Menno bevat op vrijwel alle bladzijden leessporen: onderstrepingen en strepen in de kantlijn. En aan het einde, waarderend bij Vondel en Rembrandt, Menno's aantekening: ‘Geen hero worship’. Klasse!”

J. Huizinga, *Holländische Kultur des siebzehnten Jahrhunderts*. Jena 1933.
[MTERB 6 G 6]

16 | Homo ludens — Willem Otterspeer

“*Homo Ludens* was Huizinga's grootste greep, cultuurgeschiedenis en cultuurkritiek ineen, beschrijving en oordeel, zwerftocht en thuiskomst.”

J. Huizinga, *Homo ludens. Proeve eener bepaling van het spelelement der cultuur*. Haarlem 1938. [MTERB 6 G 12bis]

VROUWENSPIEGEL

EEN LITERAIR-SOCIOLOGISCHE STUDIE OVER
DE NEDERLANDSE ROMANSCHRIJFSTER

DOOR

A. H. M. ROMEIN-VERSCHOOR.

1935

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V. i.o. UTRECHT

17 | **Vrouwen­spiegel — Anneke Dirkx**

“Ik heb *Vrouwen­spiegel* gekozen omdat Ter Braak er dit over schreef: ‘In deze onafhankelijke vorm is haar boek een document van waarde; helder geschreven en (afgezien van enkele huiselijke ‘ja’- en ‘nee’-aanvallen) ook goed geschreven, is het verfrissende lectuur voor een ieder, die ten opzichte van dit onderwerp wat afstand kan verdragen.’”

Annie Romein-Verschoor, *Vrouwen­spiegel*. Utrecht 1935. [MTERB 6 C 9]

GÉNIE DE LA FRANCE

ŒUVRES
DE
STENDHAL

LA CHARTREUSE
DE PARME

MTERB
4 E 13: 1

TOME PREMIER

17, RUE FROIDEVAUX, PARIS.

18 | La Chartreuse de Parme — Leo van Maris

“Ik houd vooral van Stendhal, omdat alleen bij hem morele individuele spanning, historische spanning en levensdrift een eenheid zijn en gezamenlijk de rechtlijnige spanning van het verhaal vormen. (Italo Calvino, *Waarom zou je de klassieken lezen*, vert. Henny Vlot. Amsterdam 2003).”

Stendhal, *La Chartreuse de Parme*. Parijs 1932. [MTERB 4 E 13: 1]

ALTAER- GEHEIMENISSEN

Ontvouwen in drie Boecken

door J. V. V.

TE KEULEN

In de Nieuwe Druckerye.

M DC XLV.

19 | Altaergeheimenissen — Siegenbeek, Alumnivereniging voor neerlandici in Leiden

“Ter Braak heeft geconstateerd dat gezag en vrijheid geen tegenstelling vormden voor Vondel: zijn levenshouding combineert moed en deemoed. Die beide kanten van Vondels karakter komen tot uiting in de onderdelen van dit convoluut. Het stilistisch en didactisch meesterwerk *Altaergeheimenissen* is een katholiek leerdicht dat dogmatische stelligheid combineert met een briljante en speelse verteltrant. De hekeldichten, fel tegen het gezag van Oranje en Calvin, zijn geschreven vanuit een besef van burgerlijke verantwoordelijkheid, die veel persoonlijke moed vergde. De bundel maagdenbrieven, die de christelijke martelaarstraditie inpast in het genre van de Ovidiaanse heldinnenbrieven, is uitstekend op zijn plaats in de Leidse UB, die ook het manuscript van Vondels werkvertaling van de Heroides in huis heeft.”

Joost van den Vondel, *Altaergeheimenissen*. Keulen 1645. [MTERB 7 G 27: 1]

WINCKELMANN
Gemälde von Raphael Mengs. Krakau, Sammlung Lubomirski

J. WINCKELMANN
GESCHICHTE DER KUNST
DES ALTERTUMS

VOLLSTÄNDIGE AUSGABE

PHAIDON-VERLAG · WIEN · MCMXXXIV

20 | Geschichte der Kunst des Altertums — Appel arts centre, Amsterdam

“Winckelmann wordt nog steeds internationaal gezien als de grondlegger van de kunstbeschouwing in haar huidige vorm en zijn werk blijft onverminderd interessant lesmateriaal voor opleidingen kunstgeschiedenis en de deelnemers van het jaarlijkse Curatorial Programme van het Appel arts centre.”

Johan Joachim Winckelmann, *Geschichte der Kunst des Altertums*. Wenen 1934. [MTERB 2 A 12]

Colofon

‘Twintig boeken uit de bibliotheek van Menno ter Braak’ – geconcipieerd als flitstentoonstelling bij een themamiddag ter gelegenheid van de aankoop van de bibliotheek-Ter Braak – is in 2016 als *online exhibition* (.xml) gepubliceerd in de beeldbank van Universitaire Bibliotheken Leiden.

In 2018 zijn de teksten en beelden vanuit de XML-structuur geconverteerd en met enige kleine aanpassingen als PDF-document opgeslagen in de nieuwe beeldbank. Ook vindbaar in de online catalogus met signatuur **exhubl040**.

De oorspronkelijke *online exhibition* is thans niet meer beschikbaar.

André Bouwman

Universitaire Bibliotheken Leiden

LEIDEN UNIVERSITY LIBRARIES ONLINE EXHIBITIONS, **exhubl040**